

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

50. An quis incurrat poenas dictae Bullae Greg XIII. de datis, & promissis si
aliquid promittat, & donet Urbis Gubernatori, vel Burgi, aut iudicibus
Capitolij, vel eorum delegatis? Et in textu huius ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

aut species beneficij potest esse materia, & occasio sufficiens antidotaliter respondendi lato aliquo modo gratitudini, quamvis non sit ita propriè. Cujus rei oppositum habemus exemplum in virtute obedientie. Quamvis enim propria materia ejus virtutis sit præceptum: ad illius tamen perfectionem spectat parere, non tantum præceptis, sed signis & nutibus voluntatis Superioris citra expressum præceptum, ut omnes viri sancti, & Religiosi fatentur. Eadem ergo ratione ad gratitudinis perfectionem poterit pertinere se extendere, etiam ad minus propria beneficia: maxime cum præcipua ratio beneficij, & merita gratitudinis consistant in animo & voluntate conferentis. Et hæc omnia docet Dicastillus, ubi supra.

7. Verum absolute, & sine ulla distinctione Navarrus, quem sequitur Filiucius tom. 1. tract. 15. capite 6. num. 129. asserit promissionem factam verbis generalibus ex gratitudine non prohiberi in hac Bulla, nisi inducat super se civilem obligationem. Hæc enim grati animi significatio, & exhibitio jure naturæ debetur benefactoribus. Accedit, quod S. Pontifex non censetur velle hæc prohibere, quæ sic debentur. Deinde, quia expressio ejus, quod tacite inest, & tantum modo, quo inest, non facit illicitam rem, alioquin licitam, & significasti de elect. & l. 3. ff. de leg. quod contingit in hoc casu, cum jure naturæ recipiens beneficium, videatur teneri ex gratitudine, ad antidota, & ad agendas gratias debito loco, & tempore.

8. Confirmatur supradicta opinio ex doctrina celebri P. Gaspari Hurtado de Inst. & jure disp. 1. de judic. forensi, difficult. 21. ubi sic asserit: Addimus à Gregorio XIII. in Bulla ab ipso edita anno 1574. mense Novembri, specialiter sub pena excommunicationis ipso facto incurrendæ, & Romano Pontifici reservatæ, & sub aliis pœnis prohiberi dationem, & acceptionem munerum, & eorum pactationem, & promissionem: & acceptionem illius pro impetranda gratia, vel justitia sive pro se, sive pro alio facta apud Sedem Apostolicam in Curia Pontificia, & etiam collationem auxilij, vel consilij, vel favoris ad aliquam actionem prohibitam ex dictis. Et quia ea particula, pro, quando dicitur pro gratia, vel justitia, denotat datum munus tanquam pretium, non censetur prohibita datio muneris liberaliter facta, nec acceptio illius. Ita Hurtado, ex cujus doctrina sequitur promissiones in Bulla Gregoriana prohibitas, esse illas quæ inducunt supra promittentem obligationem justitiæ, non autem promissiones sine civili obligatione ex gratitudine & liberalitate. Et ad majorem confirmationem ejusdem sententiæ adducam etiam hic alium locum dicti P. Gaspari Hurtado ubi supra de just. & jure disputat. 3. de usura difficult. 7. ubi sic ait: Ex dictis

& constat quod qui ratione mutui ex pacto rigoroso obligavit, vel quasi obligavit ex justitia mutuatarium, ut conferat ipsi mutuanti aliquod officium, usuram committit, & si accipit, tenetur illud resignare, seu relinquere, quamvis sit Ecclesiasticum, & rigorosum beneficium, quia illud invalidè accepit, & retinet, ut de omnibus rebus usurariis, dicemus difficult. 19. quia sine titulo accepit, & retinet, quia nec titulo liberalis donationis, nec alio, imò si officium sit beneficium Ecclesiasticum, non solum committit usuram, sed fuit etiam simonia ab utroque commissa, quia tunc beneficium datum fuit, & acceptum tanquam pretium mutui, vel tanquam merx illius, in quo simonia consistit. Qui verò ratione mutui, non quasi obligat ex pacto rigoroso, seu ex justitia, sed tantum ex pacto late sumpto, seu ex gratitudine, vel ex pura fidelitate ad officium nullam committit usuram, & quamvis sit beneficium, nullam committit simoniam, nec qui sic illud accepit, tenetur ad illius resignationem. Ita Hur-

radus, unde ex suis principiis promissiones & pacta prohibentur tunc censetur prohibita, quando inducunt civilem obligationem, secus autem antidotaliter; prohibentur igitur quando efficiuntur ex justitia, non autem ex gratitudine & liberalitate. Et hæc sunt placita Doctorum circa præsentem Quæstionem, & aliam in superiori resolutione appositam. Ego autem tanquam Pigeus nolo inter Gigantes etiam in præcenium ascendere, & meam proferre sententiam, ideo hæc omnia viris doctis maturanda relinquo.

RESOL. L.

An quis in incurrat pœnas dictæ Bullæ Gregor. XIII. de Dat. & Promissis, si aliquid promittat, & donet Vrbis Gubernatori, vel Burgi, aut judicibus Capitoli, vel eorum delegatis?

Et in textu hujus Resolutionis proponuntur aliqua alia, pro quibus, si aliquid quis promittat, vel donet, in illis est dubium, an incurrat, necne in pœnas hujus Bullæ? Ex p. 7. tr. 4. Ref. 3.

§. 1. **A**D hoc dubium ita Respondet Scortia in Bullis Pontificiis Epitom. 125. Theorem. 334. Porro Constitutio solum agit de iis, quæ contingunt apud Sedem Apostolicam, quo nomine Navarr. d. comm. 7. 29. intelligit Romanum Pontificem, prout habet jurisdictionem spirituales ad excludendas actiones factas apud eum ut Regem temporalem. Unde secundum eum hæc constitutio non comprehenderet eos, qui impetrant gratiam, vel justitiam à Gubernatore Urbis, Burgi, Iudicibus Capitoli, eorum delegatis, & similibus ministris: sed comprehenderet solum qui impetrant v.g. à Summo Penitentiario, Camerario, Vicario Urbis, Cubicularijs, Secretariis, & similibus. At Ioan. Azor. loco citato quæst. 7. rectius exponit Romanum Pontificem, quatenus spirituales, vel temporalem jurisdictionem habet, ideo hanc prohibitionem comprehendere quoscunque ministros, etiam habentes in Romana Curia jurisdictionem temporalem, quod Pontificis sit mens & intentio, non tantum à Romana Curia simoniam repellere, sed etiam ambitionem, & avaritiam. Hucusque Scortia, cujus sententiam sequitur etiam Bonacina ubi infra, cum Dicastillo, & Azorio.

2. Sed negativam sententiam Navarr. tenet etiam Molina tom. 1. tract. 2. disp. 92. & probabilior esse docent ipsimet adversarij: unde apponam hic verba Bonacinae tom. 3. disp. 2. quæst. 3. punct. 31. n. 5. ubi sic ait: Colligitur ex nostra sententia impetrantem gratiam, vel justitiam temporalem prævia promissione vel donatione apud Gubernatorem Urbis, vel Burgi, vel apud Iudices Capitoli, vel ipsorum Delegatos, apud Senatorem, Cardinalem, Camerarium, Clericos Cameræ, vel apud Summ. Pontif. quatenus est Rex; id est, quatenus habet temporale dominium, cum Sede Apostolica, seu cum jurisdictione spirituali per accedens conjunctum incurtere pœnas hujus Extravagantis: nam in nostra sententia dicitur obtinere gratiam, vel justitiam in Curia Romana, seu apud Sedem Apostolicam. Quamquam opposita sententia probabilis est, sicut etiam probabilissimum est, cum non incurtere pœnas Extravagantis hujus, qui aliquid tradit majori domus Præfecto, seu magistro domus S. Pontificis, ut in famulatum, & obsequium temporale instar aliorum famulorum, qui aliis Principibus inferviunt, admittatur; hoc enim propriè loquendo non videtur venire nomine gratiæ, vel justitiæ. Secus si intendat obtinere munus, & officium adnexum habens exercendæ jurisdictionis obligationem: nam

con

consecutio huiusmodi officij ad gratia nomen revocatur. Ita Bonac. cui adde Filliuc. *om. 1. tract. 3. cap. 6. n. 139.* & Dicastillum *de iust. & iure lib. 2. tract. 1. disp. 5. dub. 7. n. 159.* asserunt etiam sententiam Navarri, & Molinæ esse probabilem. Et licet Filliucius asserat ob stare praxim sacre Pœnitentiariæ, quis respondere posset sacram Pœnitentiam, sequi opinionem affirmativam p[ro]babilem, non tamen ex hoc sequi opinionem negativam Navarri non esse probabilem & sequendam, si quis velit. Et hæc dicta esse volo secundum mentem supradictorum Auctorum, nam de meo nihil dicere intendo. Et ne deseras etiam videre novissimè nostrum P. Leonem *de Conf. recol. 4. lit. B. verb. Dantes*, ubi docet à Clem. VIII. dictam excommunicationem fuisse ampliatam pro quocumque Tribunali in urbe vel extra, & pro gratis quæ obinentur à Papa ut est Dominus temporalis.

RESOL. LI.

An Gubernatores, & Alij Officiales status Ecclesiastici, si accipiant munera, incidant in censuram Papæ reservatam?

Et difficultas est, an pena dupli restituenta ante iudicis sententiam, & cuiusnam faciendâ sit restitutio?

Et an, si aliquis ex supradictis recipere munus, & postea finito officio restitueret illud non pauperibus, sed donanti, si postea iste donans munus iterum restituenti voluntarie, & spontè, vellet donare, an inquam in tali casu obstat prohibitio, & censura, de qua loquimur? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 42.

Respondeo affirmativè, ut patet in Extravag. Pauli II. & est 3. ejusdem, cujus initium est; Munera. Quam Constitutionem Sixtus IV. in Bulla 15. quæ incipit: Et si confirmavit. Vbi Paulus II. prohibet, ne Rectores, & Gubernatores, aliique Officiales Romanæ Ecclesiæ, vel etiam Legati à latere ad regimen, & gubernationem Provinciarum, Civitatum, ac Terrarum Romanæ Ecclesiæ deputati, vel deputandi, à Provinciis, Civitatibus, vel Terris, quibus præfunt, vel officia exercent, aut à singularibus suæ legationis regimini, vel gubernationi suppositis, aliquod genus muneris, aurum, argentum, vestem, aut equum, vel alterius cujuslibet speciei accipiant, præter esculenta, & poculenta, quæ intra biduum consumi possunt: alioquin tam dantes, quam recipientes, etiam si Pontificali præfulgent dignitate, dummodò non sint Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui in Sacro Collegio coram Pontifice sponte sua obtulerunt, & promiserunt non recepturos huiusmodi munera, ipso facto sententiam excommunicationis incurrunt, à qua absolvi non possunt nisi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constituti.

Quamvis non plenè sup. hac Extravagante lege tamen inf. doct. Ref. 55.

2. Sed pro explicatione dictæ Excommunicationis, nota Primò, quod pro officialibus habentibus, & c. intelliguntur de habentibus Iurisdictionem temporalem in dicto statu, hoc enim significant verba Bullæ, ibi: Rectorem, Gubernatorem, suorumque Officialium, vel Legatorum à latere ad regimen, & gubernationem Provinciarum, Civitatum ac Terrarum Romanæ Ecclesiæ, & c. quorum appellatione veniunt Consultores, & Assessores.

3. Nota secundò, quod ut in illam officiales supradicti incidant, recipere munera debent ab iis, qui ipsis subditi sunt, vel apud quos sua officia exercent. Et ideo, si v. g. Gubernator Perusie recipere munera à Magno Duce Hetruriae, vel ab alia privata persona externa, non incideret in hanc Censuram, quia lata est contra recipientes munera à subditis.

4. Sed difficultas est, an pena dupli sit restituenda ante iudicis sententiam? Et affirmativè respondet Pater Theaurus in praxi, p. 2. *ver. Munera*, cap. 8. ubi sic ait: Nota, quod hæc pena dupli obligat in conscientia, etiam ante declaratoriam, propter particulam illam, reddere teneantur: ut de eadem particula dicunt communiter Doctores in cap. 2. de Cens. 6. & Lessius cap. 16. n. 37. lib. 2. Emmanuel Sà; *verbo Suspendio ipso Iure*, n. 13. & in terminis huius Bullæ, Bonacina de Cens. *partic. disp. 2. q. 7. punct. 8. n. 8.* & facit pro hac sententia, quia ratione iuramenti præstiti Officiales obligati sunt observare hanc constitutionem, ut supra dictum est, ex eadem Bulla. Ita Theaurus. Verum Pater Cæstrus Palaus *tom. 6. disp. 3. punct. 18. n. 10.* contrarium docet; sic enim asserit: Præter excommunicationem obligantur recipientes reddere omne id, quod acceperunt, & aliud tantundem. Quo ad eam partem, quæ tantundem reddere tenentur, certum existimo sententiam saltem declaratoriam criminis requiri, ne sint propriæ pœnæ exequutores, se privando dominio acquisito. At quo ad partem, quæ acceptionem obligantur reddere, reputo probabilis seculæ sententia obligari, utpote rei, cujus dominium non est illis acquisitum. Ita ille: unde utramque opinionem probabilem puto.

5. Videndum modo superest, cuiusnam faciendâ sit restitutio. Alij asserunt pauperibus, alij partem pauperibus, partem danti. Sed illos contrarius concordat noster Pater Leo de Conf. *Recoll. 4. lit. M. ver. Munera*, ubi sic ait: Bonacina subdit, dictam restitutionem integri dupli faciendam esse pauperibus contra Filliucium docentem partem receptam esse restituendam danti, aliam partem verò pauperibus. Quas opiniones concordarem hoc modo, scilicet, quod opinio Bonacina sit vera, quando dans munera, dedit in casibus, in quibus erat illi prohibitum, nempe illicitè; opinio verò Filliucij sit vera, quando dicta munera dantur licite, scilicet ad redimendam injustam vexationem, & c. Ita Leo. Mihi verò magis placet opinio Filliucij, quam etiam tuetur Cæstrus Palaus *ubi supra tom. 6. disp. 3. punct. 29. n. 10.* asserens rem receptam restitui posse donanti ante sententiam condemnatoriam, alio verò tantundem, quod pœnali Constitutione restitui præcipitur, folis pauperibus restituendum esse. De hac secunda parte nemini est dubium, cum obligatio restituendi illam quantitatem solum ex lege pœnali proveniat, & posita sententia condemnatoria, quæ nunquam donanti, sed pauperibus, aliisque operibus piis restitutionem applicabit. Priorem partem probò, quia cum rei acceptæ dominium non sit translatum in accipientem, eo quod translatio lege impediatur, videtur penes donantem remanere, quia, ut illo donans non privetur, sententia declaratoria criminis requisita est. Sic uti requiritur ad obligationem restituendi illius tantundem quod acceptum est.

6. Sed hic oritur dubium, de quo consultus fui, & in praxi accidit, an si aliquis ex supradictis recipere munus, & postea, finito officio, secundum nostram sententiam restitueret illud non pauperibus, sed donanti, si postea iste donans illud munus iterum restituenti voluntarie, & spontè vellet donare: an inquam in tali casu obstat prohibitio, & censura, de qua loquimur? Et respondi negativè: nam in isto casu, neque Recipiens est Gubernator, Iudex, vel Officialis, ut suppono; neque dans est ei amplius subditus: ergo non habet locum prohibitio, & censura Pauli II. quia loquitur de Officialibus recipientibus munera. Igitur cum an aliquis possit de re sua ad libitum disponere; non est dubium: quod restituens in tali casu possit illud munus à donante recipere.

RESOL.